



הע"ז (תל-אביב-יפו) 2171-09 - מדינת ישראל - משרד התמ"ת נ' י.ד. לוי אלברט חב' לבניין בע"מ, ואח'

סדר דין פלילי - התיישנות

פלילי - עבירות מינהליות

var MareMakom = "העז (תל-אביב-יפו) 2171-09 - מדינת ישראל - משרד התמ"ת נ' י.ד. לוי אלברט חב' לבניין בעמ, ואח', תק-עב 2013(1), 11945(21/03/2013)";

הע"ז (תל-אביב-יפו) 2171-09 - מדינת ישראל - משרד התמ"ת נ' י.ד. לוי אלברט חב' לבניין בע"מ, ואח' מחוזי עבודה תל-אביב-יפו
הע"ז (תל-אביב-יפו) 2171-09
מדינת ישראל - משרד התמ"ת
ע"י ב"כ עו"ד יהודה טוניק
נגד

1. י.ד. לוי אלברט (2000) חב' לבניין בע"מ,
ע"י ב"כ עו"ד לואיז ספורטס ו/או יובל בלקינד ממשרד גלעד שר ושות'
2. יהודה לוי
ע"י ב"כ עו"ד מרי ציון ממשרד עו"ד ברנע ושות'
בית דין אזורי לעבודה בתל-אביב-יפו
[21.03.2013]
כב' השופטת ד"ר אריאלה גילצר-כץ

החלטה

לפניי מונחות בקשות הנאשמים לביטול כתב האישום, בטענה כי האישומים כנגדם התיישנו. לחלופין טוענים הנאשמים כי עומדת להם הגנה מן הצדק לאור התנהלות המאשימה, שהשתתה בהגשת כתב האישום באופן שהביא לפגיעה ביכולתם להתגונן.

העובדות הצריכות לעניין

1. ביום 26.02.09 הוגש נגד הנאשמים כתב אישום המייחס להם עבירות שונות לפי חוק עובדים זרים התשנ"א - 1991 (להלן: "חוק עובדים זרים"). כתשעה חודשים לאחר מכן, ביום 15.10.2009, הוגש כתב אישום מתוקן שכלל את אותם סעיפי אישום בתוספת עובדות שלא הופיעו בכתב האישום המקורי.
2. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, במועד ביצוע העבירות הייתה הנאשמת 1 (להלן: "הנאשמת") חברה בע"מ אשר עסקה בקבלנות בניין, בין היתר בבניית פרויקט מגורים בשם "מגדלי דוד המלך" בחולון (להלן: "האתר"). הנאשם 2 (להלן: "הנאשם") שימש באותה עת כמנהלה של הנאשמת והיה אחד מבעליה.



3. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, בתאריכים 20.07.2003 ו-22.12.2003 נערכו ביקורות מטעם משטרת הגירה מרכז ומפקחי משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה, במגורי העובדים באתר. באותן ביקורות התגלה כי הנאשמת העסיקה שלא כדין 25 מהגרי עבודה, מבלי שהעמידה לרשותם תנאי מגורים הולמים, מבלי שנערך מולם חוזה עבודה בכתב בשפה המובנת להם ומבלי שהחזיקה את מסמכי העסקתם במקום העבודה. בשל כך הואשמה בעבירה של העסקה שלא כדין על פיסעיפים 2(ב), 2(ב), 2(ב), 2(ב), 2(ב) (5) לחוק עובדים זרים.
4. על פי עובדות כתב האישום המתוקן, הנאשם הפר את החובה המוטלת עליו כנושא משרה, לפקח ולעשות ככל האפשר למניעת העבירות המיוחסות לנאשמת. בשל כך הואשם בעבירה של אחריות נושא משרה על פיסעיפים 2(ב), 2(ב), 2(ב), 2(ב), 2(ב) (5) וסעיף 5 לחוק עובדים זרים.
5. מועדי ביצוע העבירות לכאורה הם יולי 2003.
6. ביום 30.01.2006 הוטל קנס מנהלי על הנאשמת בגין העבירות המיוחסות לה בכתב האישום המתוקן.
7. ביום 27.02.2006 הגישה הנאשמת בקשה להישפט.
8. לאחר הקראת כתב האישום ותשובת הנאשמת לאישום, וטרם תשובת הנאשם לאישום, הגישו הנאשמים בקשה לביטול כתב האישום.
- טענות הצדדים
9. הנאשמת טוענת כי יש לבטל את כתב האישום נגדה מחמת התיישנות לפי סעיף 149(8) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: "החסד"פ)."
10. לטענתה, סעיפי האישום בהם הואשמה מהווים עבירה מנהלית שהנה עבירת קנס מסוג ברירת משפט. ככזו, חל עליה סעיף 225א(א) לחסד"פ, לפיו, בין היתר, לא יוגש כתב אישום על עבירה אם עברה למעלה משנה מיום ביצועה.
11. על פי סעיף 22א(ב) לחוק העבירות המינהליות, תשמ"ו-1985 (להלן: "חוק העבירות המינהליות"), יראו את מועד הטלת הקנס כמועד ההעמדה לדין. היות שהודעת הקנס הומצאה לנאשמת כעבור למעלה משנתיים ממועד ביצוע העבירות המיוחסות לה, טוענת הנאשמת כי אותן עבירות התיישנו זה מכבר, על כן יש לבטל את כתב האישום.
12. לחלופין, טוענת הנאשמת כי יש לבטל את כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק לפי סעיף 149(10) לחסד"פ. זאת בשל השיהוי הרב בהטלת הקנס המנהלי ובהגשת כתב האישום, שגרם לפגיעה ביכולתה להתגונן.



13. הנאשם טוען אף הוא להתיישנות. הנאשם מצביע על כך שחלפו מעל חמש שנים ממועד ביצוע העבירה המיוחסת לו ועד להגשת כתב האישום כנגדו. לאור העובדה שתקופת ההתיישנות החלה על העבירה המיוחסת לו היא חמש שנים, על פי סעיף 9 לחסד"פ, יש לבטל את כתב האישום מחמת התיישנות. הנאשם מדגיש כי תקופת ההתיישנות לא נפסקה בשל "אירוע מנתק", שכן כל האירועים שאירעו ממועד ביצוע העבירות, לכאורה, עד למועד הגשת כתב האישום, אינם מתייחסים אליו אלא לנאשמת בלבד.
14. עוד טוען הנאשם להגנה מן הצדק לפי סעיף 149(10) לחסד"פ. לטענתו, כתב האישום הוגש כנגדו רק לאחר שהנאשמת הגישה בקשתה להישפט, בעקבות הטלת קנס מנהלי עליה. לטענתו, מבירור שערך עולה כי המאשימה נוקטת במדיניות שבה כאשר הנאשם הוא תאגיד, המבקש לעבור מהליך ממסלול מנהלי למסלול פלילי, מגישה היא באופן אוטומאטי כתב אישום הן כנגד התאגיד והן כנגד נושא המשרה שלו.
15. לטענת הנאשם, מדיניות זו עומדת בסתירה לעקרונות הצדק וההגינות המשפטית, בכך שהיא גורמת לנושא המשרה להפוך ל"בן ערובה" בידי התאגיד, וזאת בשעה שלא בהכרח קיימת זהות אינטרסים בין השניים. כמו כן מהווה מדיניות זו, לדיו של הנאשם, כבילת שיקול הדעת של המאשימה.
16. המאשימה טוענת כי העבירות המיוחסות לנאשמים לא התיישנו. לטענתה, העבירות מושא כתב האישום הינן עבירות מסוג עוון, שההתיישנות החלה עליהן היא חמש שנים על פי סעיף 9 לחסד"פ.
17. על עניינה של הנאשמת, שהיא אשמה בעבירה מנהלית, חל סעיף 22א(ב) לחוק העבירות המינהליות, לפיו יראו את מועד הטלת הקנס כמועד ההעמדה לדין. במקרה דנן הוטל הקנס המינהלי כשנתיים וחצי לאחר ביצוע העבירות לכאורה, לפיכך העבירות לא התיישנו.
18. לגבי הנאשם, לטענת המאשימה מועד הליך החקירה האחרון בתיק התקיים ביום 2.3.2004, כשנתיים טרם הגשת כתב האישום, ולכן לא התיישנה העבירה בה מואשם הוא. המאשימה גורסת כי טענות הנאשם נגד קבילות הודעתו מקומן ב"משפט זוטא", ולא כחלק מטענת התיישנות.
19. באשר לטענת ההגנה מן הצדק שהעלו הנאשמים, טוענת המאשימה כי על פי הפסיקה טענה זו נועדה לחול במקרים חריגים בלבד, וכי המקרה דנן אינו נמנה עליהם. המאשימה טוענת כי לא נפל פגם או שיהוי ניכר בהתנהלותה, באופן המצדיק ביטול כתב אישום, בפרט לאור תכליתו הסוציאלית של חוק עובדים זרים.
20. סוגיית ההתיישנות של עבירות מינהליות מהווה מוקד למחלוקת מאז חקיקת חוק העבירות המינהליות.



21. לכאורה, לשון החוק ברורה. סעיף 22א(א) לחוק העבירות המינהליות קובע כדלקמן:
"אין בקביעת עבירה כעבירה מינהלית כדי לשנות את סיווג העבירה כאמור בסעיף 24 לחוק העונשין".
22. סעיף 24 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין") קובע כי עבירה מסווגת לפי חומרתה, כפשע, עוון או חטא (ודוק, עבירות מינהליות בהכרח אינן עבירות מסוג פשע - ר' סעיף 1א(א) לחוק העבירות המינהליות).
23. תקופת ההתיישנות של עבירות נקבעת בהתאם לסיווגן כפשע, עוון או חטא. על פי סעיף 9 לחסד"פ, על עבירה מסוג עוון תחול תקופת התיישנות של חמש שנים, ועל עבירה מסוג חטא תחול תקופת התיישנות של שנה.
24. עוד קובע סעיף 22א(ב) לחוק העבירות המינהליות:
"לענין התיישנות עבירה כאמור בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי או בכל חיקוק אחר הקובע מועד התיישנות עבירה, לפי הענין, יראו את מועד הטלת הקנס כמועד ההעמדה לדין, ואולם אין במועד הקבוע בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי או בחיקוק כאמור, לפי הענין, כדי למנוע הגשת כתב אישום נגד מי שביקש להישפט לפי חוק זה או להמיר כתב אישום בקנס מינהלי, אף אם עבר אותו מועד".
25. אם כן, מקריאת מארג הסעיפים האמור לעיל, עולה כי תקופת ההתיישנות החלה על עבירות מינהליות מסוג עוון היא חמש שנים, על עבירות מינהליות מסוג חטא חלה תקופת התיישנות של שנה, ובכל מקרה רואים את מועד הטלת הקנס המינהלי כמועד ההעמדה לדין.
26. למעשה, ההסדר החוקי המתואר מחיל על עבירות מינהליות את תקופות ההתיישנות החלות על עבירות פליליות "רגילות" על פי סיווגן (להלן יכונה הסדר זה "ההסדר המינהלי").
27. למרות שלכאורה פשוטים הדברים, ההסדר המינהלי לענין התיישנות עבירות מנהליות הועמד למבחן לא אחת. השאלה האם אכן אלו תקופות ההתיישנות החלות על עבירות מינהליות נדונה בבתי משפט, בכנסת ובמאמרים אקדמיים, ונדמה כי המילה האחרונה בענין זה טרם נאמרה.
28. המערערים על כך גורסים (כפי שגורסת הנאשמת) כי משנקבעה עבירה מסוימת כעבירה מינהלית שיש בצידה קנס קצוב, הרי שזוהי עבירת קנס מסוג ברירת משפט. ככזו, חרף סיווגה כעוון או כחטא, תיקבע תקופת ההתיישנות החלה עליה לפי סעיף 225א(א) לחסד"פ הקובע כדלקמן:
"עברה שנה מיום ביצוע עבירת קנס, לא יוגש עליה כתב אישום ולא יומצאו בענינה הזמנה לפי סעיף 222 או הודעת תשלום קנס לפי סעיף 228(ב);...".



29. דהיינו, לא יוגש כתב אישום על עבירה מינהלית אם עברה למעלה משנה מיום ביצועה (להלן יכונה הסדר זה "הסדר החסד"פ).").
30. ההצדקה להחלת הסדר החסד"פ נובעת, בין היתר, מהדמיון הרב, מבחינה פרוצדורלית, השורר בין עבירות מינהליות לעבירות קנס מסוג ברירת משפט. בשני סוגי העבירות, על הנקנס להודיע על רצונו להישפט באופן אקטיבי תוך פרק זמן מסוים, אחרת שומה עליו לשלם את מלוא הקנס בתוספת ריבית פיגורים על פי דין (ר' "התיישנות עבירה מינהלית וקנס מינהלי", אופיר סטרשנוב ודב גלעד כהן, הסיגור 148 עמ' 6, 7).
31. כמו כן, ניתן לראות ברציונאליים העומדים בבסיס חוק העבירות המינהליות הצדקה להחיל את הסדר החסד"פ. על ראציונלים אלה ניתן ללמוד מדברי ההסבר שנלוו להצעת חוק העבירות המינהליות, על פיהם חוק העבירות המינהליות בא להציע טיפול מהיר, יעיל וצודק בעבירות שאינן בעלות אופי פלילי מובהק. עבירות אלו נוצרו עקב התפתחויות שונות שחלו בחברה במרוצת השנים, ובעקבות הצורך להסדיר פעולות שבעבר לא היו אסורות אלא היו בגדר פעילות לגיטימית (ר' דברי ההסבר שנלוו לה"ח עבירות מינהליות, התשמ"ה-1985, ה"ח 1708 מיום 07/01/85 בעמ' 62).
32. בסעיף 5 לדברי ההסבר מפורטים הנימוקים שהביאו לחקיקת חוק העבירות המינהליות והם, בתמצית: סירבולו של ההליך הפלילי ואי התאמתו לטיפול בעבירות קלות המבוצעות בתדירות גבוהה יחסית; משאביה המוגבלים של המשטרה והעדפת הפניית משאבים מוגבלים אלו לטיפול בפשיעה חמורה; הקטנת העומס על מערכת התביעה ובתי המשפט; היעדר הצדקה להכתיים בפלילים את הנאשמים בסוגים שונים של עבירות קלות.
33. גם בדברי ההסבר לתיקון מס' 4 לחוק העבירות המינהליות מודגשת עובדת היות העבירות המינהליות עבירות פליליות קלות שהטיפול בהן אמור להיות מהיר ויעיל (דברי הסבר לה"ח עבירות מינהליות, התשמ"ה-1985, ה"ח 3063 מיום 26/12/01 [להלן: "תיקון מס' 4"] בעמ' 190).
34. פסק הדין המנחה בשאלת תחולת פרק ז' לחסד"פ על עבירות מינהליות הוא עפ"א 1004/01 קשת היפרטוי שותפות מוגבלת בע"מ נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 1.12.2002, פורסם במאגרים המשפטיים, להלן: "עניין קשת היפרטוי"), בו קבע בית הדין הארצי לעבודה כי "עצם הבקשה להישפט על עבירה מינהלית איננה הופכת אותה לעבירת ברירת קנס." בית הדין הארצי נימק החלטתו, בין היתר, בפסיקת בית המשפט העליון בבג"צ 2126/99 דה ס נ' עיריית תל-אביב-יפו (פ"ד נד(1) 468), שם מובחן באופן ברור הליך ברירת הקנס מהליך הטלת קנס מינהלי:



- "ההליך של קנס מינהלי הוא במסלול המינהלי, להבדיל מהליך בררת הקנס אשר מצוי במסלול הפלילי... במקרה של אי תשלום קנס מינהלי, ככלל, אין עומד נגד העובר עבירה מינהלית מסלול פלילי, כשם שהוא עומד במקרה של בררת הקנס... המסלול הפלילי קיים במקרה של עבירות מינהליות רק במקרה שמי שמייחסים לו עבירה כזו בוחר במסלול הפלילי... לא זה המצב במקרה של בררת קנס. המסלול במקרה כזה הוא פלילי: מצד אחד, אי תשלום הקנס תוך התקופה הקבועה בחוק, מעלה את הדין למסלול של הליך פלילי, וההזמנה שניתנה במסגרת ההודעה על בררת הקנס תיחשב כהזמנה לדין פלילי... מצד אחר, תשלום של הקנס רואים אותו כאילו הודה מי שקיבל את בררת הקנס באשמה בפני בית המשפט, הורשע בדין ונשא את עונשו."
35. בית הדין הארצי לעבודה חזר על שנקבע בעניין היפרטוי בעפ"א 23/05 ה.ל.י חברה לניהול והשקעות בע"מ נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 29.8.2006, פורסם במאגרים המשפטיים). גם באותו עניין הוגשה בקשה להישפט על עבירה מינהלית בחלוף המועד הקבוע לכך. בית הדין הארצי דחה את הבקשה, בהסבירו שסדרי הדין המופיעים בפרק ז' לחסד"פ אינם חלים על עבירות מינהליות.
36. לענייננו, חשוב להדגיש כי בעניין קשת היפרטוי דובר היה על כך שקנס מינהלי הוטל על המערערת, שלא הגישה בקשה להארכת מועד להישפט במועד, וביקשה מבית המשפט שיאפשר לה להגיש בקשה להישפט למרות מחדלה. טרם מתן פסק הדין בבית הדין הארצי, ניתנו בבתי הדין האזוריים לעבודה הכרעות סותרות במקרים בהם עלתה שאלה זו.
37. בשולי הדברים יצוין כי לאחר מתן פסק הדין בעניין היפרטוי תיקן המחוקק את חוק העבירות המינהליות וקבע בסעיף 13(ב) לחוק כי בסמכותו של בית המשפט לקיים את המשפט גם אם הוגשה בקשה להישפט באיחור, וזאת מנימוקים שיירשמו.
38. יודגש כי שאלת סיווגה של עבירה מינהלית והשלכתה לעניין התיישנות לא הייתה במוקד המחלוקת ולא נדונה לעומקה, לא בעניין היפרטוי ולא בפסקי הדין של בתי הדין האזוריים.
39. מכל מקום, מאז ניתן פסק הדין בעניין היפרטוי, נוהגת המאשימה לטעון כי נקבעה בו הלכה לעניין התיישנות מהותית של עבירות מינהליות. מנגד, יש הטוענים כי ההלכה שנקבעה בעניין היפרטוי חלה על הליכים דיוניים בלבד, ככל שמדובר על עבירות מינהליות, ולא על התיישנות מהותית.
40. גם בכנסת ישראל נדונה שאלת ההתיישנות של עבירות מינהליות. כבר בשנת 2001, במסגרת הצעת החוק לתיקון מס' 4 לחוק העבירות המינהליות, הוצע להוסיף את סעיף 11א:
- "(א) עברה שנה מיום ביצוע עבירה מינהלית, לא יוגש כתב אישום ולא יוטל קנס מינהלי בשלה." (ר' סעיף 9 לה"ח).
41. בדברי ההסבר לסעיף זה נכתב:
- "עבירות מינהליות הן בדרך כלל עבירות קלות יחסית, אשר הטיפול בהן אמור להיות מהיר ויעיל, לכן מוצע לקבוע לעבירות מינהליות תקופת התיישנות של שנה מיום ביצוע העבירה בדומה להסדר החל על עבירות קנס לפי סעיף 225א לחוק סדר הדין הפלילי..." (ההדגשה שלי - א.ג.כ.).



42. למרות ההיגיון בדברי ההסבר, המתיישבים עם תכליות חוק העבירות המינהליות, לא נכנס בסופו של דבר סעיף 11א לנוסחו הסופי של החוק. ניסיונות בית הדין להתחקות אחר הסיבות לכך לא צלחו.
43. הסוגיה לא ירדה מסדר היום בכנסת, כפי שעולה מהאמור בהצעת חוק פרטית של ח"כ שי חרמש (הח"פ חוק העבירות המינהליות (תיקון - מידתיות ושמירת זכויות בהטלת קנסות מנהליים), תשס"ז-2007 מיום 28.5.2007, פורסם במאגרים האלקטרוניים). מציעי החוק כותבים כך:
- "למציעי החוק נודע כי פעמים רבות מוטל קנס מנהלי חודשים ארוכים ואף שנים לאחר שנודע לתובע מוסמך על ביצוע העבירה, דבר הפוגע קשות ביכולתו של הנקנס להתגונן כנגד הקנס שהוטל עליו. לפיכך, מוצע לקבוע כי בדרך כלל לא ניתן יהיה להטיל קנס מנהלי אלא במהלך השנה הראשונה שלאחר המועד שבו נודע לתובע מוסמך... על ביצוע העבירה... לשם השוואה, בסעיף 225א(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב]-תשמ"ב-1982, נקבעה תקופה מירבית של שנה שאחריה, ככלל, לא ניתן עוד להגיש כתב אישום או להטיל קנס בשל עבירת קנס כמשמעותה בחוק האמור... מן הראוי לקבוע פרק זמן דומה גם בעבירות מנהליות..."
44. הצעה זו נדונה בוועדת חוקה, חוק ומשפט (ר' פרוטוקול מס' 324 משיבת ועדת חוקה, חוק ומשפט, יום שלישי, י"ח בחשוון התשס"ח [30.10.2007], בשעה 11:00 - מצוי במאגרים האלקטרוניים) ועולה מהפרוטוקול כי קיימת הסכמה לגביה, אם כי החוק בסופו של דבר לא תוקן, מסיבות שכאמור, לא עלה בידי בית הדין להתחקות אחריהן.
45. מאחר שהאפשרות להחיל את סעיף 225א לחסד"פ על עבירות מינהליות נבחנה על ידי המחוקק ולא נתקבלה, מסיבות שאינן גלויות לבית הדין, ניתן לטעון כי המחוקק אמר את דברו ולכאורה אין זה מתפקידו של בית הדין להתערב ולשנות מההסדר שנקבע בחוק. יכולתי להסתפק בדברים הללו כדי לדחות את טענת ההתיישנות ולהותיר על כנו את כתב האישום. ברם לדעתי, בנסיבות שנוצרו, שומה על בית הדין לפסוק לפי צו מצפוננו ולא להיתלות בסעיפי חוק שהיחס ביניהם לא הובהר עד תומו.
46. בבש"א 4355/05 ארמי איתן נ' מ"י (ניתן ביום 03.07.2005, פורסם במאגרים המשפטיים, להלן: "עניין ארמי") הבעתי דעתי כי יש מקום להחיל את סעיף 225א לחסד"פ גם על עבירות מינהליות. בעניין ארמי, בדומה לעניין היפרטוי, הוגשה לבית המשפט בקשה להארכת מועד להגשת בקשה להישפט בעבירות לפי חוק העבירות המינהליות. בשונה מעניין היפרטוי, באותה עת כבר עמד לרשות בית הדין סעיף 13(ב) לחוק העבירות המינהליות, שהסמיק מפורשות את בית הדין לקבל בקשה כזו.
47. דבריי לעניין תחולת סעיף 225א לחסד"פ על עבירות מינהליות נאמרו, אם כן, למעלה מן הצורך ובשולי הדברים. בכל זאת, מצאתי לנכון להביאם כלשונם:



"באמרת אגב אציין, מבלי לקבוע דבר לעניין זה, כי החלטתה של המשיבה לשלוח למבקש הודעת קנס לאחר שחלפו למעלה משנתיים מיום ביצוע העבירות לכאורה על ידי המבקש ייתכן והיא לכשעצמה מנוגדת לחוק. סעיף 225א לחוק סדר הדין הפלילי... קובע: 'א) עברה שנה מיום ביצוע עבירת קנס, לא יוגש עליה כתב אישום ולא יומצאו בענינה הזמנה לפי סעיף 222 או הודעת תשלום קנס לפי סעיף 228(ב);...'

ערה אני להחלטתו של כב' הנשיא אדלר בפרשת היפרטיו כי סדרי הדין המופיעים בפרק ז' לחסד"פ אינם חלים על עבירות מינהליות... בפרשת היפרטיו קבע כב' הנשיא אדלר כי אין דין עבירות מינהליות כדין עבירות ברירת קנס, ובענייננו אין מדובר בעבירות ברירת קנס כי אם בעבירות ברירת משפט...

מבחינת הגיונם של דברים, סבורה אני כי יש מקום להחיל את סעיף 225א לחסד"פ גם על עבירות מינהליות. פרק הזמן המוקצב להגשת בקשה להישפט ולתשלום הקנס הינו קצר באופן יחסי: שישים יום לשלם את הקנס כאשר במהלך שלושים הימים הראשונים ניתן להגיש בקשה להישפט. בעבירות חניה ותעבורה לדוגמא, עליהן חל סעיף 225א לחסד"פ, פרק הזמן המוקצב להגשת בקשה להישפט ופרק הזמן המוקצב לתשלום הקנס הינו תשעים ימים, גם כאשר מדובר בקנס בסך 100 ₪. סבורה אני כי אם בחר המחוקק להקציב למזאשם בביצוע עבירה מינהלית פרק זמן קצר יחסית עליו לנהוג דין שווה גם כלפי הרשות שהטילה את הקנס. פרק הזמן הקבוע בסעיף 225א לחסד"פ אינו בגדר מגבלה שרשות סבירה איננה יכולה לעמוד בה."

48. דברים דומים נאמרו על ידי כב' השופטת ורדה סאמט בבש"א 3458/05 רפי שפירא ובנו בע"מ נ' מדינת ישראל משרד התעשייה המסחר והתעסוקה (ניתן ביום 06.07.2006, פורסם במאגרים המשפטיים) בהקשר של עבירות לפי חוק עובדים זרים, ועל ידי סגנית הנשיא של בתי משפט השלום והמרכז, כב' השופטת נירה דסקין, בת"פ 3269/06 מדינת ישראל נ' תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בע"מ (ניתן ביום 26.06.2007, פורסם במאגרים המשפטיים) בהקשר של עבירה לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957.

49. גם בחלוף כחמש שנים ממתן ההחלטה בעניין ארמי, נותרתי בדעתי כי ראוי להחיל על עבירות מינהליות את סעיף 225א לחסד"פ, על פיו לא יוגש כתב אישום על עבירה אם עברה למעלה משנה מיום ביצועה.

50. ודוק: אין כוונתי כי עבירות מינהליות הינן עבירות קנס, שכן קביעתן של האחרונות ככאלה נעשית באופן מפורש בצו של שר המשפטים (ר' סעיף 221 לחסד"פ). דעתי נסמכת על הדמיון הרב מבחינה פרוצדורלית בין עבירות מינהליות לעבירות קנס מסוג ברירת משפט: בשני סוגי העבירות מוטל קנס, ועומדת בפני הנקנס אפשרות לבקש להישפט ובכך לעבור למסלול פלילי, תחת תשלום הקנס המינהלי.



51. הדמיון הפרוצדורלי שזור בדמיון מהותי בין שני סוגי העבירות. על כך ניתן ללמוד מבחינת הרציונלים העומדים בבסיס החוקים המגדירים אותן.
52. הרציונל העומד בבסיס קביעת תקופת התיישנות של שנה לעבירות קנס מצוי בדברי ההסבר להצעת החסד"פ: "עבירות קנס ועבירות של ברירת משפט הינן עבירות קלות יחסית. יש לאפשר לאזרח להציג את הגנתו סמוך ככל שניתן לאירוע המיוחס לו ולהשוות את תקופת ההתיישנות לזו הקבועה לגבי העבירות הקלות ביותר, מסוג חטא. לפיכך מוצע להוסיף בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן - החוק), הוראה הקובעת, כי בעבירות אלה תהיה תקופת ההתיישנות שנה אחת בלבד מיום ביצוע העבירה, ולאחריה לא ניתן יהיה עוד להגיש כתב אישום או למסור הזמנה או הודעת תשלום קנס." (ההדגשות שלי - א.ג.כ.).
- (הצעת חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 11), התשמ"ט-1989, ה"ח 1937 מיום 26/6/1989).
53. על תכליות חוק העבירות המינהליות ניתן ללמוד הן מדברי ההסבר להצעת החוק (ר' סעיף 41 לפסק דין זה) והן מפסיקת בתי המשפט. לדוגמא, יפים לענייננו דבריה של כב' השופטת ארבל בבג"צ 93/06 ד.נ. כל גדר בע"מ ואח' נ' שר התעשייה, המסחר והתעסוקה (ניתן ביום 2.8.2011, פורסם במאגרים המשפטיים):
- "חוק העבירות המינהליות נועד להבטיח הליך מהיר, יעיל וסמוך ככל הניתן למועד ביצוע העבירה, ביחס לעבירות שהן קלות יחסית, מבלי להכתים את מבצען בכתם של עבירה פלילית... כוונת המחוקק הייתה ליצור מסלול אכיפה אפקטיבי ויעיל, תוך שימוש באמצעי פוגעני פחות מההליך הפלילי..." (ההדגשות שלי - א.ג.כ.).
54. אם כן, בשני המקרים מדובר על עבירות קלות יחסית, שהמחוקק ביקש להחיל עליהן הליך מהיר ויעיל, סמוך ככל הניתן למועד ביצוע העבירה.
55. יתרה מכך, נראה כי עבירות הקנס חמורות אף יותר מהעבירות המינהליות, ור' לעניין זה ניתוחו המעמיק של כב' הש' כדורי בת"פ 37772-04-11 מדינת ישראל נ' תבליני טעם וריח בעמ' ואח' (ניתן ביום 15.12.2012, פורסם במאגרים האלקטרוניים): ראשית, תוצאת תשלום הקנס בעבירת קנס הנה הרשעה פלילית (סעיפים 223(ב) ו-229(ח) לחסד"פ), בעוד שתוצאת תשלום הקנס המינהלי הנה מחיקת העבירה (סעיף 23 לחוק העבירות המינהליות). שנית, העונש בגין קנס מינהלי בשל עבירה מסוג עוון מתיישן בתוך מחצית פרק הזמן בו מתיישן העונש בגין עבירת קנס אחרת מסוג עוון (סעיף 22א(ג)(2) לחוק העבירות המינהליות אל מול סעיף 10(2) לחסד"פ). שלישית, לעבירות המינהליות נקבעו סדרי דין נוקשים יותר מאלה שנקבעו ביחס לעבירות הקנס האחרות. לדוגמא: המועד הקצוב להגשת בקשה להישפט בגין עברה מנהלית עומד על 30 יום בלבד (סעיף 8(ג) לחוק), שהם שליש מן המועד הקצוב להגשת בקשה להישפט בגין עבירת קנס שאינה מנהלית (סעיף 229(א)(2) לחסד"פ).
56. אין בעיניי צידוק לקביעת תקופת התיישנות ביחס לעבירות קלות (עבירות מינהליות), שהנה ארוכה יותר מתקופת ההתיישנות שחלה על עבירות חמורות יותר (עבירות קנס).



57. ויודגש כי הטלת הקנס המינהלי, הנחשבת על פי חוק כהעמדה לדין, הנה "אירוע מנתק" העוצר את מרוץ ההתיישנות, ובכך מסמנת אך את תחילת דרך החתחתים של נאשם בהליך הפלילי. בפועל, פעמים רבות חולפים חודשים רבים ואף שנים עד להגשת כתב אישום, דיונים בתיק מתמשכים על פני זמן ארוך מהרצוי (בין היתר בשל העומס המוטל על מערכת בתי המשפט), והכרעה וגזר דין עלולים להינתן בחלוף מספר לא מבוטל של שנים מיום ביצוע העבירה לכאורה.
58. התארכות הליכים זו מקשה על בית הדין לברר את העובדות לאשורן וגורמת לעינוי דין חמור של הנאשמים. על כך מתווספת פגיעה כלכלית בעסקיהם וכפועל יוצא מכך, פגיעה בפרנסתם של בתי אב רבים. כל זאת, יש לזכור, כאשר מצויים אנו בתחום העבירות המינהליות, שהטיפול בהן אמור היה להיות מהיר ויעיל, בין היתר לנוכח מיקומן הנמוך במדרג הפליליות. מעבר לקושי המעשי לדון ולהכריע את הדין במקרים מסוג זה, הדבר אינו עולה בקנה אחד עם תכלית חוק העבירות המינהליות.
59. ויודגש כי סעיף 22א(ב) לחוק העבירות המינהליות קובע "לענין התיישנות עבירה כאמור בסעיף 9 לחוק סדר הדין הפלילי או בכל חיקוק אחר הקובע מועד התיישנות עבירה..." (ההדגשה שלי - א.ג.כ.). הוראות ההתיישנות הקבועות ב**חסד"פ** הינן "חיקוק אחר" ולכן יכולות לשמש מקור לקביעת מועד התיישנות ביחס לעבירות מינהליות.
60. לאור כל האמור לעיל, נותרתי בדעתי כי ראוי שתקופת ההתיישנות החלה על עבירות מינהליות תהיה זהה לתקופת ההתיישנות החלה על עבירות קנס לפי פרק ז' לחסד"פ. לטעמי, הדמיון הרב בין שני סוגי העבירות, הן מבחינה פרוצדורלית והן מבחינה מהותית, מצדיק החלת אותה תקופת התיישנות על שניהם.
- מן הכלל אל הפרט
61. הנאשמת הואשמה בעבירה של העסקה שלא כדין, על פי סעיפים 2(ב), 2(ב), 2(ב), 2(ב) לחוק עובדים זרים. זו היא עבירה מינהלית על פי סעיף 1 לתקנות העבירות המינהליות (קנס מינהלי - עובדים זרים), תשנ"ב-1992.
62. על עבירה מינהלית יחול סעיף 22א(ב) לחוק העבירות המינהליות, לפיו יראו את מועד הטלת הקנס כמועד ההעמדה לדין. בענייננו, הוטל הקנס המינהלי על הנאשמת כעבור כשלוש שנים מיום ביצוע העבירות לכאורה.
63. לאור קביעתי כי סעיף 225א לחסד"פ יחול על עבירות מינהליות, הרי שהטלת הקנס המינהלי כעבור מעל שנה נעשתה באיחור. לפיכך, דינו של כתב האישום להתבטל.



64. הנאשם הואשם בעבירה של אחריות נושא משרה על פי סעיפים 2(ב)(2), 2(ב)(4), 2(ב)(5) וסעיף 5 לחוק עובדים זרים, שלא נקבעה כעבירה מינהלית. על פי סעיף 24 לחוק העונשין, מדובר בעבירה מסוג עוון, לפיכך חלה עליה תקופת התיישנות של חמש שנים.
65. העבירות מושא כתב האישום בוצעו בשנת 2003. כתב האישום נגד הנאשם הוגש בשנת 2009. במהלך תקופה זו, לטענת הנאשם, לא חל "אירוע מנתק", שבקורותו מתחיל מחדש את מרוץ ההתיישנות (עריכת חקירה, הגשת כתב אישום או קיום הליך מטעם בית המשפט).
66. ודוק: הנאשם אינו מכחיש כי המאשימה גבתה ממנו עדויות, אך טוען כי החקירה נעשתה ביחס לעבירות המיוחסות לנאשמת, בה שימש כאורגן ונציג, וכי באף מועד לא נחקר בקשר לאישומים המיוחסים לו ולא הוזהר כי הוא עלול לעמוד לדין פלילי באופן אישי.
67. מכוח היות התביעה נושאת בנטל ההוכחה בפלילים, נושאת היא גם בנטל ההוכחה, שהעבירה לא התיישנה. ספק בעניין זה יפעל לטובת הנאשם (ר' יעקב קדמי, "על סדר הדין בפלילים", חלק שני 1326-1327). יפים לענייננו דבריה של כב' הש' פרוקצ'יה בע"פ 2144/08 אברהם מונדרוביץ נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 14.1.2010, פורסם במאגרים האלקטרוניים):
- "ההתיישנות בפלילים היא אחת מזכויותיו הדיוניות החשובות של הנאשם במסגרת זכותו החוקתית לחירות, הנתונה לו במשפט החוקתי. עצירתה של תקופת ההתיישנות עקב אחד האירועים הקוטעים את מהלכה, מאפשרת הארכה, ולעתים הארכה ניכרת, של התקופה בה ניתן לנקוט הליכים פליליים כנגד נאשם. היא פוגעת, מטבע הדברים, בזכותו החוקתית; עליה, אפוא, להיות מידתית, ומיועדת לתכלית ראויה. הפרשנות בשאלת התקיימותם הקונקרטיים של אירועים מנתקי-התיישנות היא זהירה ונוטה לצמצום, לאור הקרנתם על זכותו היסודית של נאשם לחירות. נטל הוכחת התקיימותם של אירועים כאלה מוטל על התביעה, וספק בענין זה פועל לטובת הנאשם."
68. לא השתכנעתי מטיעוני המאשימה כי פעולות החקירה שנעשו מהוות אירוע מנתק ביחס לנאשם. ראשית, המאשימה טענה כי בפתח חקירתו של הנאשם נמסרה לו אזהרה רלוונטית, אך לא הביאה על כך ולו ראשית ראיה, אלא הסתפקה ב"הבטחה" שתציג זאת בפני בית הדין בשלב פרשת התביעה. אלא שאין לצפות מבית הדין שידחה את הכרעתו בשאלת התיישנות, לאחר שזו עלתה, לשלב פרשת התביעה.



69. שנית, המאשימה ניסתה לטעון כאילו מקומה של טענת הנאשם במשפט זוטא, מאחר שמדובר למעשה בשאלה של קבילות הודעת נאשם או בשאלת קיומם של מחדלים לכאורה באופן חקירתו. המאשימה אף מפנה להחלטת בית הדין האזורי לעבודה בת"פ 1003/06 מ"י-משרד התמ"ת נ' ונטורה שאול (ניתן ביום 20.2.2007, פורסם במאגרים האלקטרוניים) לפיה "רשאי בית המשפט לעיין בהודעה על פי שיקול דעתו על מנת להכריע האם ניתנה חופשית ומרצון." אלא שבמקרה דנן לא הציגה המאשימה בפני בית הדין את הודעת הנאשם ובית הדין אינו יכול לעיין בה ולהתרשם ממנה. משאין כל תיעוד בפני בית הדין, המעיד על כך שהנאשם הוזהר אישית כי הוא עצמו עומד לחקירה וחשוף לדין פלילי, אין בידי לקבל את טענת המאשימה.
70. בנוסף, לטענת המאשימה "לא קיימת חובה בעת מתן האזהרה בסעיף חוק ספציפי לגביו מוזהר נחקר ולו (צ"ל 'לא' - א.ג.כ.) בכדי, שכן דווקא ציון מספר סעיף בלבד, כלפי אדם מן הישוב, שהינו הדיוט בוודאי לגבי תחולת הדין ונוסח סעיף פלוני, היא זו שיש בה כדי לפגוע בזכותו לדעת במה הוא חשוד."
71. אין לי אלא לתמוה על העלאת טענה זו, הגובלת בפטרנליזם ובהיתממות. אל לה למאשימה לזלזל במידע העומד לרשות נחקר, באפשרותו וברצונו להבין באיזו עבירה נאשם הוא. סבורה אני כי יותר מראוי לציין בפני נחקר את סעיף החוק על פיו נחקר הוא, ככל שהדבר אינו פוגע במהלך החקירה.
72. למותר לציין כי מצויים אנו בחצרו של ההליך הפלילי, שהשפעתו על הנאשם חמורה והשלכותיו רחבות. הימצאותו של נאשם בהליך זה מכתימה אותו באופן החורג מהפגיעה הכלכלית, שהיא תוצאתו העיקרית של הליך מינהלי. לכן יש לנקוט משנה זהירות בהעמדה לדין בהליך פלילי, גם מקום שהדבר נעשה כתוצאה מביצוע עבירה מינהלית.
73. לאור האמור לעיל, מאחר שכתב האישום נגד הנאשם הוגש לאחר שחלפו חמש שנים ממועד ביצוע העבירה לכאורה, אני קובעת כי כתב האישום נגד הנאשם יבוטל מחמת התיישנות.
74. מאחר שקבעתי כי כתב האישום ביחס לנאשמים יבוטל מחמת התיישנות, אינני נדרשת לטענת ההגנה מן הצדק שהעלו שניהם. למעלה מן הצורך אומר כי סבורה אני כי מקרה זה אינו נופל בגדר המקרים החריגים המצדיקים קבלת טענת הגנה מן הצדק.
75. עם זאת, ראוי וחשוב להבהיר כי לו נדרשתי לעניין, הייתי דוחה מכל וכל את טענת הנאשמת, לפיה נגרם לה נזק ראיתי כתוצאה משינוי בעלות שנערכו בה במרוצת השנים. לטעמי, משרכשו הבעלים החדשים את הבעלות בנאשמת 1, רכשו אותה לטוב ולרע, לרבות את האחריות להתמודד עם תוצאות מעשיה בעבר. יתרה מכך: לא ייתכן שחברה תיפטר מחובתה להגיב לכתב אישום אך בשל העובדה שמניותיה נרכשו, שכן מצב זה יביא לידי כך שכל חברה שביצעה עבירות תוכל לחמוק מאישום פלילי באמצעות שינוי בעלות כזה או אחר.
76. נוסף על כך, ראוי לציין את טענות הנאשם בעניין מדיניות המאשימה בהגשת כתבי אישום נגד נושאי משרה בתאגיד. לטענתו, מרגע שתאגיד מבקש להישפט, תחת תשלום קנס מינהלי, מגישה המאשימה באופן אוטומטי כתב אישום נגד נושא משרה שעבד באותו תאגיד בעת ביצוע העבירה לכאורה. אציין כי על פניו סבורה אני כי זהו מצב לא תקין שיש לתת עליו את הדין, בין היתר בשל ניגוד אינטרסים אפשרי בין התאגיד לנושא המשרה, וודאי ככל שעובר זמן רב כל כך מביצוע העבירה לכאורה עד להגשת כתב אישום. כמו כן, ראוי לתת את הדעת לפערים המשמעותיים בין השלכת ההליך הפלילי על התאגיד לעומת השלכתו על אדם פרטי. עם זאת, הטענה לא גובתה בתצהיר או בראשית ראיה כלשהי, לכן לא ניתן להתייחס אליה במלוא הרצינות הראויה.
- סוף דבר
77. אני מורה על ביטול כתב האישום ביחס לשני הנאשמים מחמת התיישנות.
- ניתנה היום, י' ניסן תשע"ג, (21 מרץ 2013), בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.